

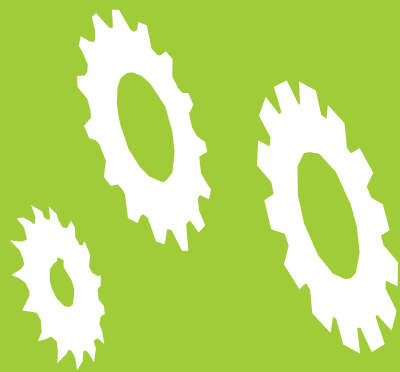
KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2019

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2019

KUVAT JA GRAAFINEN SUUNNITTELU **JAN LUSTIG**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT	4
JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA.....	14
JÄMSÄN SEUTUKUNTA.....	15
KEURUUN SEUTUKUNTA	16
JOUTSAN SEUTUKUNTA.....	17
SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA	18
ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA.....	19

MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT

Eija Heinonen

Strategiapäällikkö

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KESKI-SUOMI

Keski-Suomessa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 274 689 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta vähennystä oli 578 henkilöä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 151.

ALUEEN VAHVUUKSET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Vahvuudet

- teknologiateollisuuden hyvä tilauskanta
- rekrytointikoulutuksen hyvä vetovoima
- rakentaminen jatkuu vilkkaana
- elinkeinoelämässä menossa hyviä kehityskulkuja, joilla ehkäistä taantumaa

Haasteet

- yritysten varovaisuus taantumaennusteiden lisääntyessä
- työttömyyden laskun hidastuminen
- väestörakenteen muutos maakunnan reuna-alueilla

Mahdollisuudet

- juuri nyt olisi varauduttava tulevaan ja opittava rakentamaan ekosysteemejä
- oppilaitoksilla hyvät valmiudet suunnitella koulutusta yritysten tarpeisiin

Keski-Suomen väestö näyttäisi vähenevän alkuvuoden tilastotietojen perusteella. Jyväskylän seutukunnan kasvu ei enää riitä pitämään maakunnan väestönkasvua positiivisena. Kaikkien muiden seutukuntien väestö vähenee. Muuttoliike isohkoihin kaupunkikeskuksiin jatkuu ja taajamat tiivistyvät. Keski-Suomessa tämä korostuu keskuskaupunki Jyväskylän kasvuna.

Kaupunkien kasvun myötä syntyy uudenlaisia haasteita. Taajamien tiivistymisen suunnittelu vaikuttaa maankäytön suunnitteluun. Logistiset tarpeet korostuvat elinkeinoelämässä. Tästä aiheutuu paineita liikenneväylien kehittämiseen niin maantie- kuin raideliikenteenkin osalta. Myös kierrätystoiminnan vauhdittaminen on uutta kaupunkisuunnittelua ja kaupunkikulttuuria, joka tulevaisuudessa vahvistuu.

Jyväskylän kaupunki (KSML 11.9.2019) on Vuoden kiertotalouskunta 2019. Kilpailuun osallistui yhteensä kymmenen kuntaa. Kilpailu käynnistyi toukokuussa, kun Kuntaliitto, Suomen ympäristökeskus SYKE ja Sitra haastoivat kaikki kunnat kisaamaan vuoden kiertotalouskunnan tittelistä. Resurssiviisas Jyväskylä on sitoutunut olemaan hiilineutraali jo vuonna 2030 ja jätteenoton vuonna 2040. Jyväskylässä on niittänyt mainetta kokeiluillaan, joista moni on jäänyt pysyväksi ja useita

on levitetty muihin kuntiin. Tästä esimerkkinä on hukkalounaskokeilu.

Palkintoraadin mukaan Jyväskylän luoma bio-kaasuekosysteemi on hieno esimerkki kaupungin järjestelmällisestä työstä kohti fossiilittomampaa autokantaa ja omavaraista biokaasun tuotantoa. Kehuja kaupunki saa myös yhteistyöstään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Yritykset puolestaan ovat testanneet älyratkaisujaan Kaankaan uudella asuinalueella.

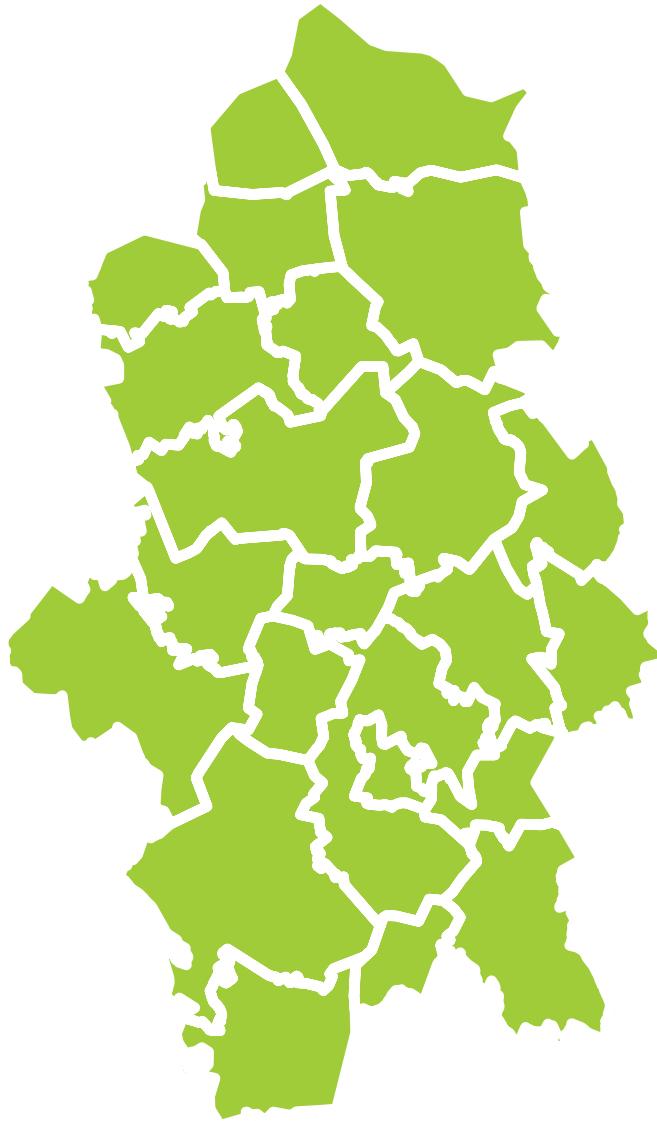
LIIKENNE

Liikenteen kasvu Keski-Suomen pääteillä on taitunut. Etenkin raskaan ajoneuvoliikenteen määrä on vähentynyt viime vuoteen verrattuna. Ajoneuvoyhdistelmien liikennesuoritteiden kasvu on Keski-Suomessa ollut 2010-luvulla koko valtakunnan voimakkainta. Suuri maantiekuljetuksien määrä pääteillä asettaa yhä enemmän vaatimuksia tieinfran ympärivuotiselle palvelutasolle. Biotalouden kuljetustarpeet sekä harvaan asuttujen seutujen elinvoimaisuuden säilyttäminen edellyttävät hyvää kuntoa myös alempiasteiselta tieverkolta. Tierakenteiden kunto heikkenee raskaan liikenteen kuormituksen ja teiden talvihoidossa käytettävän suolauksen lisääntyessä. Tienpidon rahoituksen tasokorotuksen johdosta näihin haasteisiin pystytään vastamaan pitkäjänteisemmin ja samalla pystytään varmistamaan paremmin myös tierakenteiden kestävyys.

Jyväskylän seudun liikenteellinen asema on hyvä. Jyväskylästä säteittäisesti erkanevan valtatieverkon ja ratojen hyvä liikennöitävyys on perusedellytys sekä kaupan että teollisuuden kuljetuksille. Erittäin tärkeää on varmistaa Suomen eteläisiä ja pohjoisia osia yhdistävän valtatie 4 liikenteen sekä länsi-itäsuuntaista liikennettä välittävän valtatie 9 liikenteellinen toimivuus ja turvallisuus. Raideliikenteen merkitys pitkillä matkoilla korostuu ja yhteyksiä etenkin Helsinkiin pyritään nopeuttamaan. Lentoliikenteen turvaaminen on elinkeinoelämän näkökulmasta keskeinen liikennejärjestelmäkysymys. Keski-Suomen kansainvälisen saavutettavuuden turvaaminen edellyttää lentoliikenteen palvelutason pitkäjänteistä varmistamista.

Henkilöautoliikenne säilynee tärkeimpänä liikennemuotona, koska kaupunkiseutujen keskittymiskehitys ja työssäkäyntialueiden laajentuminen lisäävät pitkiä matkoja. Jyväskylän kaupunkiseudulla kehitetään liikennejärjestelmää kansallisten ilmastotavoitteiden mukaisesti. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi tehdään toimia, jotka vähentävät liikennesuoritetta ja edesauttavat siirtymää kohti kestävämpää tapaa liikkua. Kestävän liikkumisen edistäminen työ- ja asiointimatkoilla korostuu. Suunnitelmavalmiutta lisätään kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen olosuhteiden parantamisen osalta. Liityntäpysäköintitarpeet kartoitetaan ja niiden toteutumista edistetään. Kävelyn ja pyöräilyn reitistön täydentämisessä

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	○	○
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	○
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	-	-	-

Arviointiasaiteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

keskitytään taajamia ja kaupunkikeskustaa yhdistävien suorien reittien yhteyspuutteisiin. Näillä osuuksilla voidaan nähdä vaikuttavuutta ilmastönäkökulmasta, etenkin sähköpyöräilyyn yleistyessä yhä pidemmillä matkoilla. Joukkoliikenteen palvelutaso määritetään ja vahvistetaan vuosille 2020-2024. ELY-keskuksen hankkimassa kuntien välisessä bussiliikenteessä siirrytään vaiheittain yhteisrahoitukseen. Harvaanasutulla seudulla, jossa joukkoliikenteen käyttäjiä on vähän, on haasteena joukkoliikenneyhteyksien säilyminen. Tulevaisuudessa on tavoiteltava kaikkien henkilökuljetusten yhdistämistä niin ilmastoon kuin palveluidenkin säilymistä näkökulmasta.

YMPÄRISTÖ JA LUONTO

Ympäristötavoitteet ja kestävä kehitys huomioidaan maakunnan kehittämisessä. Maankäytön suunnittelun, elinkeinoelämän ja ympäristöasioiden välillä on tiivis yhteys.

Vesien tila Keski-Suomessa on pääosin varsin hyvä, vaikka vesien ekologista tilaa heikentää edelleen erityisesti maa- ja metsätalous. Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelmassa on esitetty toimenpiteitä, joita toteutetaan pitkäjänteisesti vesien hyvän tilan saavuttamiseksi. On huomioitava, että toimenpiteistä huolimatta tulokset vesistöjen tilassa näkyvät useiden vuosien viiveellä. Lisääntyvä puunkäyttö ja siihen liittyvät hakkuut ja maanmuokkaus sekä etenevä ilmastomuutos ovat uhka vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiselle, mikäli näiden vesistövaikutusten vähentämiseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota.

EU:n jätedirektiivien muutokset aiheuttavat muutoksia jätelakiin ja useisiin jätealan asetuksiin. Säädosmuutoksilla pannaan toimeen mm. yhdyskunta- ja pakkausjätteiden kiristyvät kierrätystavoitteet, jotka ovat erittäin haastavia saavuttaa niin Keski-Suomessa kuin valtakunnallisestikin. Muutokset kiristävät mm. erilliskeräysvaatimuksia, jotka Keski-Suomen kuntien jätehuoltomääräyksissä lienevät jo suurelta osin tulevalle vaatimustasolla muovipakkausten kiinteistökohtaista keräystä lukuun ottamatta, jota ollaan melko laajasti jo aloittamassa. Tuottajavastuuseen perustuvaa muovinkeräysjärjestelmää täydennetään kuntien toimesta myös alueellisilla keräyspisteillä. Maakunnan biokaasulaitosten toiminta vakiintuu alkuvaikeuksien jälkeen ja niiden lopputuotteet saadaan hyödynnettyä merkittävässä määrin lii-

kennepolttoaineena ja muiltakin osin tarkoituksemukaisella tavalla.

Ilmastomuutoksen hillitseminen ja ilmastomuutoksen aiheuttamiin ääri-ilmiöihin varautuminen huomioidaan aiempaa paremmin niin suunnittelussa kuin rakentamisessakin. Kuntien ilmastotyö kehittyi.

Uusia tuulivoimayleiskaavoja tulee vireille. Tekninen kehitys mahdollista aiempaa suurempien ja tehokkaampien tuulivoimaloiden rakentamisen ilman yhteiskunnan tukea. Samalla uusien tuulivoimapuistojen koko kasvaa.

Valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin ja Natura 2000-verkoston pohjautuva luonnonsuojelualueverkosto on pääosiltaan valmis; täydennyksiä verkostoon tulee lähinnä vapaaehtoisuuteen nojautuvan METSO-metsiensuojeluohjelman välityksellä. METSO-ohjelman Keski-Suomen tavoitteesta 8 500 ha on suojeltu jo yli 6 000 ha. Hyvin edenneen metsiensuojelun myötä suojelualueiden rooli hiilen varastoina ja ilmastomuutoksen torjunnassa kasvaa. Vastaavasti julkinen keskustelu metsien terveyshyödyistä kasvattaa suojelualueiden luontoretkeilypainetta. Monet kulttuuriympäristöt ja uhanalaisten lajien esiintymät tarvitsisivat aktiivista ylläpitoa ja hoitoa. Ympäristötietoa on saatavissa helposti ja katta-

vasti digitaalisessa muodossa valtakunnallisesti yhtenäisten palvelujen kautta.

Metsäteollisuuden investointien myötä lisääntyvä puunkäyttö luo jatkossa paineita kompensoida luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia menetyksiä ja hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä, missä työssä ojitettujen soiden ja kosteikoiden suojelulla ja ennallistamisen edistämällä saattaa olla jo lähitulevaisuudessa huomattava merkitys.

Vesihuoltolaitosten toiminnan kehittämistä ja alueellista yhteistyötä tullaan vahvistamaan maakunnassa eri tavoin. Kaiken kaikkiaan on olemassa suuri tarve vesihuoltosektorin rakennemuutokselle. Erityisesti lukuisten vesiosuuskuntien ja muiden pienten vesihuoltolaitosten ongelmana ovat vähäiset resurssit sekä haasteena osaamisen kehittäminen ja säilyttäminen. Siksi kuntien ja vesiosuuskuntien kesken on viriämässä enenevästi yhteistyöhankkeita vesihuollon uudelleen organisoimiseksi. Lisäksi vesihuoltosektorilla uudenlaista toimintaa on luonut Jyväskylän Energija Oy, jonka PISARA-liiketoiminnan tavoitteena on mm. palvella vesihuoltolaitoksia vesihuoltoverkkojen riskienhallinnan ja kunnossapidon kehittämiseksi. Keinoina ovat vesiverkkotiedon digitalisointi ja siihen liittyvät asiantuntijapalvelut. Näitä palveluja PISARA-organisaatio on tarjoamassa vesihuoltolaitoksille aiempaa pontevammin.

Pohjavesialueiden luokituksien edelleen jatkuva tarkistustyö yhdessä vedenhankinnallisten pohjavesiselvitysten kanssa palvelevat yhä kattavammin maakunnan pohjavesivarojen käyttömahdollisuuksia.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Maailmantaloudessa on paljon mm. kauppasotaa ja Saksan talouskehitykseen liittyvää epävarmuutta. Tulevat työmarkkinaratkaisut kansallisella tasolla heijastuvat yritysten kehitysnäkymiin. Venäjän kauppiaan kohdistuvat pakotteet, Kiinan ja USA:n kauppasota ja ehkä merkittävämpänä kielteisenä tekijänä Ison-Britannian brexit -näytelmä vaikuttavat jo nyt maakunnan vientiyrityksiin. Kevään ja kesän aikana on julkisuudessa nähty useita talouden kehityksen kannalta uhkavia otsikoita. Otsikoita lukiessa voisi tehdä johtopäätöksen merkittävästä ja hälyttävästä taantumiaan ajautumisesta, mutta tilanne ei onneksi ole niin huono, kuin mitä synkimmät arviot antavat ymmärtää. Vuoden aikana taloudesta ja elinkeinoelämästä on kirjoitettu myös paljon myönteisiäkin uutisia.

(Kauppalehti 20.8.2019) Suomalaisten yritysten keskimääräinen kasvutahti hiipui viime vuonna, mutta Keski-Suomessa oli toisin. Siellä keskiverktoyrietyksen kasvu kiihtyi 7,4 %, kun koko maassa kasvu oli keskimäärin 5,5 %. Luvut käyvät ilmi Kauppalehden Alma Talentin tilinpäätöstietokannasta tekemästä selvityksestä, jossa on analysoitu yli 22 000 yrityksen tilinpäätökset viime vuodelta. Selvityksessä ovat mukana yli 0,5 miljoonan euron liikevaihtoa tekevät yritykset. Sen perusteella Kauppalehti pani Suomen maakunnat järjestykseen yritysten kasvun, kannattavuuden ja omavaraisuusasteen perusteella.

Talousviisaat leikkaavat ennusteitaan, mutta Suomessa teollisuuden kovin ydin porskuttaa – ja se

koskee suoraan yli 300 000 suomalaista. Teknologiateollisuudessa työllisyys ja uudet tilaukset kasvavat. (Suomen talous 7.8.2019 päivitetty). Keski-Suomen yritysten liikevaihdot kasvoivat vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä 3,3 % (koko maassa 4,1 %; Keski-Suomen Aikajana: <http://keskisuomi.info/julkaisut/keski-suomen-aikajana/>). Keski-Suomessa liikevaihdon kasvu on jäänyt muun maan kasvusta ensimmäisen kvartaalin tietojen perusteella, mutta yritysten kasvu on kuitenkin vielä kohtuullista. Kasvun kärjessä olivat rakentaminen, kauppa ja yksityiset palvelut. Tukku- ja vähittäiskaupassa kasvu oli 2,8 % ja koko maassa 0,3 %. Kasvu on kuitenkin aina kasvua ja kun pohjalla on edellisten vuosien kovat lukemat, taantumana pelossa lienee takana vähän vauhtisokeuttakin.

Osa huonoista uutisista kertoo ehkä enemmän kaiken aikaa jatkuvasta työelämän rakennemuutoksesta mm. pankkisektori ja metsäteollisuus, ei ehkä niinkään taantumasta. Työttömyys alenee edelleen, mutta tosiasia on, että hidastuen. Pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt kasvuun. Osaavasta työvoimasta on tietyillä aloilla pulaa, kuten on ollut koko noususuhdanteen ajan.

Yritysten liikevaihtojen kasvu näyttäisi tänäkin vuonna jatkuvan edelleen myönteisenä. Lisäksi on syytä muistaa verrattaessa tämän vuoden tunnuslukuja, että taustalla on kaksi erittäin poikkeuksellisen vahvaa kasvun vuotta. Maailman politiikan ja talouden näkymissä on olemassa sellaisia todellisia uhkakuvia, jotka saattavat vaikuttaa

tulevaisuudessa myös Keski-Suomeen hyvinkin kielteisesti.

Ennuste Keski-Suomen vuoden 2019 kolmannen neljänneksen alkavista rakennushankkeista ennakoii syyskaudella alkavien rakennuskohteiden arvon olevan vuoden takaista suurempi. Rakennuskohteet sijaitsevat pitkälti Jyväskylän uudella asuinalueella, johon valmistui päiväkotikoulu kesän aikana. Kyseessä on pääsääntöisesti kerrostalokohteita. Kankaan alueen rakentaminen jatkuu. Kun huomioidaan, että alkuvuonna Jyväskylään valmistui n. 1.000 asuntoa, kyse on merkittävän vilkkaasta rakennustoiminnasta.

Jyväskylään on suunnitteilla ”uuden ajan” valmistavan teollisuuden ja sitä tukevien palveluiden digitaalinen keskittymä. Kyseessä on n. 40 hehtaarin alue, jolle on tavoitteena houkutella mukaan 60 teollisuuden kasvuyritystä, joilla on motivaatio pysyä digitalisaation, robotiikan, tekoälyn ja kiertotalouden aallonharjalla.

Positiivisia uutisia on tarjolla usean yrityksen kohdalla, mm. älykkäitä sähkömittareita toimittava Landis+Gyr ja paperi- ja kartonkikoneita toimittava Valmet ovat turvanneet työllisyytensä pitkäksi aikaa. Valtra varautuu taantumaa, mutta samanaikaisesti investoi Äänekosken tehtaaseen merkittävästi. (4.7.2019)

Metsä Groupiin kuuluva Metsä Board perustaa Äänekoskelle osaamiskeskuksen, joka keskittyy kartonki- ja pakkausinnovaatioihin. Loppuvuo-

desta Äänekoskelle valmistuu Metsä Springin ja Itochu Corporationin teollinen koelaitos, joka valmistaa tekstiilikuitua. Se ja Jyväskylässä tekstiilikuitua kehittävä Spinnovan koelaitos voivat poikia melkoiset markkinat (KSML 15.6.2019). Kuluttaja voi valita pian vaatekaupan rekistä seluloosasta myrkyttömästi valmistettuja vaatteita, jotka perustuvat jyväskyläläisen Spinnova Oy:n kehittämään teknologiaan. Tuotteita ei ole vielä myynnissä, mutta Spinnova ja Marimekko julkistavat lähiaikoina ensimmäisen prototyypin (KSML 4.9.2019).

Keski-Suomi on mukana sopimuksessa, jossa Järvi-Suomesta pyritään luomaan Lapin veroinen yhtenäinen matkailukohde. Tähän Lakeland-alueeseen kuuluu yhdeksän maakuntaa, joiden maakuntajohtajat ovat laatineet yhteistyösopimuksen ja julistuksen, joissa maakunnat sitoutuvat edistämään yhteisiä päämääriä sidosryhmien ja paikallisten matkailuyritysten keskuudessa. (KSML 9.6.2019)

Tämän vuoden lopulla käynnistyy uuden maakunnallisen matkailustrategian laatiminen. Tilastojen valossa olemme hieman jäljessä viime vuoden yöpymislukuja. Ulkomaisten matkailijoiden määrän vähentymiseen voi olla syynä esim. Neste Rallyn ajoittuminen elokuulle. Ralli tuo maakuntaan ja erityisesti Jyväskylään paljon kansainvälisiä matkailijoita.

Isoimpina asioina matkailussa 2019-2021 on vahva panostus kv. matkailuun ja osallistuminen Lakeland-yhteistyöhön Järvi-Suomen yhdeksän

maakunnan kanssa yhteisesti. Mukana tärkeänä toimijana on tietysti Visit Finland.

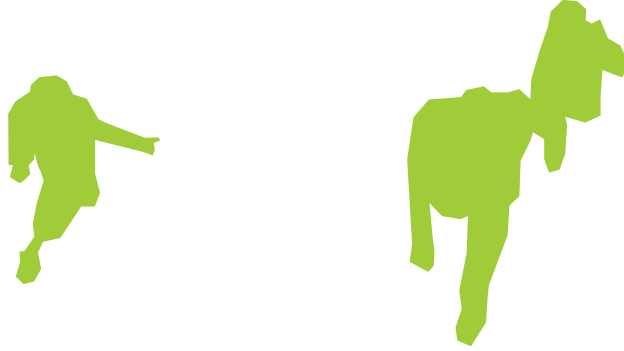
Matkailu- ja majoituspalveluiden osalta huonoja uutisia on kahden kylpylähotellin (Keuruu ja Saarijärvi) toiminnan epävarmuus; toisen toiminta on lopetettu ja toinen on myynnissä. Rekisteröidyt yöpymiset ovat Keski-Suomessa vähentyneet hieman edellisvuodesta. Kansallispuistojen kävijämäärät taas ovat nousseet vastaavana aikana.

PK-yritysbarometri kertoo seuraavaa (Pk-barometri KSML 11.9.2019): Pienet ja keskisuuret eli pk-yritykset aikovat palkata edelleen hieman lisää henkilökuntaa Keski-Suomessa. Muutoinkaan yritysten odotukset talouden kehittymisestä eivät ole heikentyneet maakunnassa. Investointien määrä on kuitenkin huolestuttavasti laskemassa, Keski-Suomessa odotukset ovat koko maan toiseksi huonoimmat Satakunnan jälkeen.

Maakunnan sisällä erot ovat suuria. Yrittäjät ovat optimistisimpia Joutsan, Jämsän ja Keuruun seuduilla, pohjoisessa Keski-Suomessa odotukset ovat selvästi vaisumpia. Jyväskylän seudullakin odotukset ovat huonommat kuin maakunnan eteläosissa. Tämä näkyy myös henkilöstön palkkaamisessa. Keski-Suomen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +7, kevään saldoluku oli +5 eli tilanne nähdään hieman parempana. Saldoluku kertoo yrittäjien antamien myönteisten ja kielteisten vastausten erotuksen.

Keski-Suomen alueella on asemansa säilyttämään pyrkiviä (31 %) ja kasvuhakuisia pk-yrityksiä

(30 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoitiin 5 % vastaajista. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella samaverran kuin kevään otoksessa. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Keski-Suomen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Keski-Suomessa kilpailutilanne on useimmin mainittu este kehittämiselle ennen yritystoiminnan sääntelyä. Keski-Suomen alueella parhaat arviot saavat yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittyminen ja asuin ympäristön viihtyisyyden kehitys.

MAATALOUS

Maatalouden kannattavuusongelmat vaikuttavat edelleen tilamäärää vähentävästi; pieniä tiloja ja suuria investointeja vaativia tiloja lopettaa. Tuotantomäärät eivät vähene samassa suhteessa, koska monet jatkavat tilat laajentavat ja panostavat kehittämiseen. Investointihalukkuutta on kohtuullisesti mutta ohjelmakauden loppuvuosina määrärahojen niukkuus näyttää rajoittavan investointien tukemista. Rahapulaa on jo tämän vuoden lopulla. Metsään liittyvä ilmastokeskustelu on noussut tänä vuonna vahvasti esille ja myös taloudellisia epävarmuustekijöitä on ilmassa. Näillä on vaikutusta pitemmälläkin tähtäimellä metsätalouden toimintakentässä. Puumarkkinat ovat viime vuoden huippuvuoden jälkeen tasaantuneet.

Keski-Suomen arvokasta kulttuuriympäristöä sekä erityisesti lukuisia kansallispuistoja hyödynnetään entistä enemmän matkailussa. Ihmisten lisääntynyt kiinnostus luontoa kohtaan näyttää jatkuvan ja kasvattavan luonto- ja lähimatkailua. Digitaalisuus etenee matkailusektorilla nopeasti ja se vaatii myös pieniltä yrittäjiltä sähköisten myyntikanavien entistä parempaa hyödyntämistä. Tämän kehityskulun edellytyksiä on tuettu mm. useilla yritysryhmähankkeilla. Myös lähiruoka ja ylipäänsä suomalainen ruoka on nosteessa, mikä antaa potkua myös keskisuomalaisen ruokaketjun kehittämiseksi. Tämän vuoden aikana tehtyjen elintarvikelaan vientiponnistusten toivotaan tuovan jonkinlaisia tuloksia jo vuoden kuluessa.

INVESTOINNIT

ELY-keskuksen yritysrahoituksen kysyntä on ollut kasvussa edellisen vuoden tasoon verrattuna. Etenkin isojen investointihankkeiden kysynnässä on ollut kasvua. Perinteiset toimialat kuten metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistus ovat olleet aktiivisia investointien osalla. ICT-sektori ja siihen kytkeytyvän palveluliiketoiminnan kehityshankkeet kohdistuvat usein kansainvälistymiseen. Rahoituksen kysyntä näyttää hyvältä myös jatkoa ajatellen rahoitustunnustelujen määrän perusteella. Kehittyvien, uusien ekosysteemien odotetaan synnyttävän uusia innovaatiota ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia alueen pk-yrityksille lähitulevaisuudessa.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN JA OSAAMISTARPEIDEN NÄKYMÄT

Työvoiman kysynnän kehitystä Keski-Suomen

maakunnassa voi arvioida vertailemalla Keski-Suomen TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen lukumääriä viimeisten kolmen vuoden vertailujaksoilla. Vuonna 2017 toimistoon ilmoitettiin uusia avoimia työpaikkoja vuoden ensimmäisten seitsemän kuukauden aikana kuukausittain keskimäärin 2 008. Viime vuoden vastaavana aikana luku oli 2 604 ja tämän vuoden heinäkuun loppuun mennessä kuukausittainen keskiarvo oli 2 863. Tästä vertailusta ei voi tehdä suoraa johtopäätöstä työvoiman kysynnän vaihteiluista, koska ilmoitettujen työpaikkojen lukumäärään saattavat vaikuttaa eri vuosina hyvinkin erilaiset syyt. Kuitenkin keskiarvoa voi pitää suuntaa antavana. Toiseksi tämän hetken tilannetta voidaan arvioida myös työllisyyden ja työttömyyden kehityksen pohjalta. Vuoden 2019 toisella neljänneksellä Keski-Suomen työllisyysaste oli 71,2 %, kun se vastaavana aikana vuonna 2017 oli 68,1 % ja viime vuonna 69,3 %. Viime vuoden keskimääräinen työllisyysaste Keski-Suomessa oli 68,1 % ja se on ollut korkeampi edellisen kerran melkein 30 vuotta sitten eli vuonna 1990.

Aihetta huolestuneisuuteen työvoiman kysynnän laskusta Keski-Suomen maakunnassa voisi perustella sillä olettamuksella, että maakunnan yritysten liikevaihdon kehityksen kasvu jää tänä vuonna pienemmäksi, kuin mitä se on ollut viimeisten kolmen vuoden aikana.

Kolmantena ja ehkä tärkeimpänä seikkana tulee muistaa, että työttömyys, vaikkakin edellisvuosia maltillisempana, on jatkanut laskuaan Keski-Suomen maakunnassa myös tämän vuoden jokaisena seitsemänä ensimmäisenä kuukautena verrattuna viime vuoden vastaaviin kuukausiin. Työttömyysasteen merkityksen nostamisessa näin tärkeään rooliin tulee muistaa, että tällöin kysymys on koko kansantalouden menestymisestä. Työttömyyden merkitystä voidaan tarkastella myös muunlaisista näkökulmista. Niin kauan, kun työttömyyden lasku jatkuu kohti tasapainotyöttömyyttä, tilannetta voidaan pitää kohtuullisena. Lähiajan uhkakuvia ei ole syytä vähätellä, mutta ei niitä ole myöskään syytä liioitella. Vaikka työttömyys kääntyisi nousuun, niin tuskin se tämän vuoden aikana tulee merkittävästi näkymään työvoimaan kohdistuvan kysynnän laskuna.

Keski-Suomessa työvoiman kysynnän laskua suuremmat ongelmat työmarkkinoilla vuoden ensimmäisellä puoliskolla liittyivät työvoiman kohtaan-

to-ongelmaan ja väestörakenteellisiin tekijöihin. Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan viimeisten neljän vuosineljänneksen rekrytointiongelmiin keskiarvo oli 41 %. Rekrytointiongelmiin määrää on noussut vuosittain jonkin verran. Osavan työvoiman saatavuus on ollut ja mitä todennäköisemmin tulee olemaan vaikeaa maakunnan reuna-alueilla ja varsinkin pohjoisessa Keski-Suomessa. Nyt on etsittävä ratkaisuja, miten hallinnon palveluiden avulla voidaan edistää työvoiman saantia.

Maakunnan alueella rekrytointiongelmat ja/tai työvoimapula vaihtelevat melko voimakkaasti seutukunnittain niin ammattitaitoina kuin toimialoitaitoina. Rekrytointiongelmiä esiintyy lähes kaikissa ammattiryhmissä. Jyväskylän seutukunnalla pulaa on varsinkin it-alan osaajista, kuten muun muassa ohjelmoijista, ohjelmistosuunnittelijoista, systeemisuunnittelijoista, sovellusarkkitehteistä ja data-analytikoista. Alan rekrytointiongelmat ovat jatkuneet jo pari vuotta ja se koskee useaa sataa työpaikkaa. Tekoäly, syväoppiminen, virtuaalinen todellisuus, lisätty todellisuus, kyberturvallisuus, data-analytiikka, IoT jne. ovat it-alan tämän hetken ja tulevaisuuden käsitteitä, joiden parissa kysyntää on jo nyt moninkertaisesti enemmän, kuin mitä työvoiman tarjontaa on.

Metallialan rekrytointivaikeudet koettelevat koko maakuntaa, mutta varsinkin Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan alueella alan osaajapula on ollut jo pitkään este metallialan yritysten kasvulle. Ammattitaitoisille asentajille, hitsaajille ja koneistajille löytyisi töitä yllin kyllin. Jyväskylään valmistui alkuvuonna yli 1 100 uutta asuntoa, joka on enemmän kuin koskaan aikaisemmin puolen vuoden aikana. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että pula rakennusinsinööreistä, työnjohtajista sekä erityisosaajista jatkui. Sosiaali- ja terveysalalla varsinkin lääkärin, sairaanhoitajien ja lähihoitajien useita vuosia jatkuneeseen työvoimapulaan ei ole löydetty ratkaisuja. Lähihoitajien työvoimapula vanhus- ja vammaispalveluissa on johtanut jopa tilanteisiin, joissa Aluehallintovirasto on joutunut ottamaan hoivayksiköitä valvontaansa. Lähihoitajia Keski-Suomessa on työttöminä työnhakijoina niin paljon, että tilastoja tutkimalla voitaisiin puhua jopa ylitarjonta-ammattista. Tilanne on siis varsin ristiriitainen. Syytä lähihoitajien kohtaanto-ongelmaan pitää etsiä muun muassa vanhentuneesta ammattitaidosta, työtehtävän vaatimustasosta, vuorotyön sopimattomuudesta,

terveydellisistä tekijöistä, työn raskaudesta ja pitkistä työmatkoista.

Työvoimapulaan ja rekrytointiongelmiin ei ole olemassa pikaisia ja helppoja ratkaisuja. Jyväskylän seutukunnan koulutustarjonta on sangen vahvaa ja laajaa. Kuitenkin näyttää siltä, että hyväkään koulutustarjonta ei ole riittävä apu ratkaisemaan työmarkkinoiden nopeista muutoksista, kehityksestä sekä suhdannevaihteluista aiheutuvia työvoiman saatavuuteen liittyviä ongelmia. TE-hallinnon luoma täsmäase rekrytointikoulutus ratkaisuksi työvoiman hankintaan on herättänyt työnantajissa kiinnostusta yhä enemmän vuosi vuodelta. Lisääntyneen kiinnostuksen vuoksi Keski-Suomen ELY-keskus kaksinkertaisti rekrytointikoulutusbudjetin tänä vuodeksi. Vuodesta näyttääkin tulevan koulutuksen suhteen ennätysvuosi. Koulutuksen vahvuus on siinä, että yhteistyö alueen oppilaitosten kanssa on saumatonta ja koulutus voidaan räätälöidä ja käynnistää varsin nopeasti ja joustavasti yrityksen toiveiden ja tarpeiden mukaisesti.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Tämän vuoden heinäkuun lopussa Keski-Suomen TE-toimistossa työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan oli työttömiä työnhakijoita 15 858. Tämä on koko vuosikymmenen matalin luku. Maakuntakohtaisessa vertailussa Keski-Suomen työttömyysaste 12,5 % oli toiseksi korkein. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta heinäkuun lopussa oli 10,2 %. Keski-Suomen työttömyysaste jää siis 2,3 prosenttiyksikköä koko maan keskiarvosta. Jotta Keski-Suomen työttömyysaste laskisi koko maan keskiarvon tasolle, niin maakunnassa pitäisi saada noin 2 900 työntöntä töihin tai toimenpiteisiin. Periaatteessa osa tähän tarvittavista työpaikoista on jo olemassa, mutta niihin ei ole vain löytynyt työntekijöitä. Maakunnassa on paljon työttömiä, joiden osaamista ei ole onnistuttu muuntamaan rekrytoivien alojen yritysten tarpeisiin. Kysymys on toisaalta muustakin, kuin osaamisen puutteesta. Muita kohtaanto-ongelman syitä voivat esimerkiksi työpaikan sijainti, palkkaus, osa-aikaisuus, työnantajan vetovoimaisuus tai toimialan imago.

Työttömyyden aleneminen on jatkunut tämän vuoden aikana Keski-Suomen maakunnassa jokaisena kuukautena yhden jaksoisesti tammi-

kuusta 2016 alkaen. Työttömyyden aleneminen oli voimakkainta syksyllä 2017, jolloin työttömyys aleni useana kuukautena jopa yli 20 % verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan. Työttömyysasteen alenemisessä tämä tarkoitti yli kolmen prosenttiyksikön kuukausittaisia alenemia. Vuoden 2018 aikana työttömyyden kehitys jatkui edelleen perin myönteisenä maakunnan jokaisessa seutukunnassa. Se ei ollut kovin yllättävää, että suotuisa kehitys ei viime vuoden aikana enää jatkunut yhtä voimakkaana, kuin edellisenä vuonna, koska osaavaa työvoimaa ei enää ollut saatavissa edellisen vuoden malliin. Vuoden 2019 aikana työttömyys on edelleen laskenut maakunnassa, mutta aikaisempaa hitaammin. Viime vuonna yritysten liikevaihtojen kasvun esteiden keskusteluissa keskiössä oli usein osaavan työvoiman saatavuus.

Kokonaistyöttömyyden kääntymistä nousuun saattaa ennakoida myös pitkään voimakkaassa laskussa ollut yhdenjaksoinen pitkäaikaistyöttömyys, joka kääntyi Keski-Suomessa lievään nousuun toukokuussa ja Jyväskylän seutukunnalla jo maaliskuussa. Nuorisotyöttömyys sen sijaan on laskenut edelleen tämän vuoden jokaisena kuukautena ja joinakin kuukausina jopa hiukan kokonaistyöttömyyttä enemmän. Suhteellisesti tarkastellen miesten osuus työttömistä on kasvanut jonkin verran tämän vuoden ensimmäisen seitsemän kuukauden aikana verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Kaikista työttömistä miehiä oli 51,8 % ja naisia 48,2 %. Saman vertailujakson aikana työttömyys on laskenut kaikilla koulutusasteilla sekä kaikissa ammattiryhmissä.

Keski-Suomen TE-toimistoon ilmoitettujen yt-neuvottelujen lukumäärät ovat kasvaneet tämän vuoden kevään ja kesän aikana verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Varsinkin lomautuksia koskevat yt-neuvottelut ovat nousseet kovasti, mutta toisaalta tulee muistaa, että lomautusten vertaaminen viime vuoden vastaavaan aikaan saattaa antaa työmarkkinoiden kehityksestä hieman väärän kuvan, koska viime vuonna lomautuksia koskevia yt-neuvotteluja Keski-Suomessa käytiin erittäin vähän. Toinen huomio lomautuksiin liittyen on se, että tällä hetkellä lomautuksia koskevissa neuvotteluissa on merkittävässä määrin kysymys ensisijaisesti yritysten varautumisesta kysynnän laskuun taloudellisen tilanteen näkymien sisältäessä paljon epävarmuutta loppuvuoden ja ensi vuoden alkupuolen osalta.

JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA

HANKASALMI, JYVÄSKYLÄ, LAUKAA, MUURAME, PETÄJÄVESI, TOIVAKKA, UURAINEN

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 184 989 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö kasvoi 947 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10 798.

JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	○	○
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	○	○
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	-	-	-

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

JÄMSÄ, KUHMOINEN

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 22 710 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö väheni 350 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 145.

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	+	○
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	○	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

KEURUUN SEUTUKUNTA

KEURUU, MULTIA

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 11 291 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö väheni 210 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 486.

KEURUUN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	○	+	+
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	-	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

JOUTSAN SEUTUKUNTA

JOUTSA, LUHANKA

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 5 128 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väki väheni 135 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 190.

JOUTSAN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	○	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	○	○
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	○	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

SAARIJÄRVEN- VIITASAAREN SEUTUKUNTA

KANNONKOSKI, KARSTULA, KINNULA, KIVIJÄRVI, KYJJÄRVI, PIHTIPUDAS, SAARIJÄRVI, VIITASAARI

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 29 080 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö väheni 507 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 326.

SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	○
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	○	○
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	○	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

KONNEVESI, ÄÄNEKOSKI

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 21 491 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta vähennystä oli 323 henkilöä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 196.

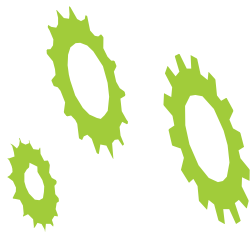

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	○	○
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	○	○
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	○	○	○

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

LISÄTIETOJA

Strategiapäällikkö Eija Heinonen

Keski-Suomen ELY-keskus

+358 0295 024 658

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2019

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus